

Home-Start Familiekontakten Norge

Årsrapport 2012

Home- Start er et familiestøtteprogram som startet i England i 1973, av ildsjelen Margaret Harrison. I Norge ble den første avdelingen etablert i Trondheim kommune i 1995. Pr. 31.12.2012 er det 33 avdelinger fordelt på 13 fylker. I Norge brukes navnet Home-Start Familiekontakten (HSF). Home- Start er aktive i 22 land, på alle kontinenter.

HSF er et frivillig og forebyggende tilbud for småbarnsfamilier som trenger hjelp og støtte i hverdagen. Familiene må ha barn under skolealder. Frivillige (familiekontakter) må gjennomføre et omfattende forberedelseskurs som går over 8-10 uker. Denne kvalitetssikringen er viktig, og etter kurset blir de kjent med en familie som er i en sårbar livssituasjon, og som ønsker hjelp og støtte fra HSF. Familien får besøk i sitt eget hjem, 2-4 timer pr. uke i ca ½ år.

Hver avdeling drives av en eller flere koordinatore som er ansatt i kommunen eller i organisasjoner. De har ansvaret for å rekruttere og veilede familiekontakter, avholde kurs, koble de til den familien de passer best til, samarbeide med hjelpeapparatet og ikke minst å markedsføre tilbudet.

Det nasjonale kontoret ble opprettet i 2000, da var det 11 avdelinger i Norge og behovet for en nasjonal oppfølging var stort. Det primære ansvaret består i å kvalitetssikre og videreutvikle HSF.

År	Avdelinger	Familier	Barn	Familiekontakter
2000	11	143	298	126
2001	13	168	322	141
2002	16	234	459	166
2003	16	285	593	249
2004	20	285	561	279
2005	23	428	871	411
2006	26	513	1075	455
2007	27	552	1079	467
2008	25	525	1097	399
2009	28	602	1200	421
2010	29	732	1552	490
2011	33	820	1702	605
2012	33	858	1734	663

Nasjonalt styre godkjente en ny avdeling i 2012 - Kristiansand. Tønsberg kommune la ned sin HSF avdeling etter 15 år, grunnet store innsparinger i kommunen.

13 avdelinger har 10 års erfaring eller mer. Samtlige avdelinger skriver egne årsrapporter som ligger til grunn for nasjonal rapport.

”Vanlige mennesker kan ha en uvanlig kapasitet til å gi og å dele. Godhet, omsorg, humor, optimisme, respekt, tillit: alle disse menneskelige kvaliteter står sentralt i vårt arbeid. Det har alltid vært helt klart for meg at Home-Start handler om holdninger, verdier og kvalitet i langt større grad enn en bestemt metode. Alle ting i Home-Start er underordnet den relasjonen som utvikles mellom den frivillige og den familien de støtter.”
(Margaret Harrison, grunnlegger).

Home-Start Familiekontakten

Våre suksessfaktorer er fleksibilitet, raushet og en god ”match” mellom familien og familiekontakten. Familiekontaktens personlige nærvær og praktiske hjelp med barna bidrar til håp og en bedre hverdag for familien. Støtten gis i form av gode samtaler, aktiviteter og avlastning med barna, slik at isolasjon og ensomhet kan brytes. Med dette reduseres **stress, og psykiske plager kan forebygges.**

Ukentlige besøk i hjemmet er vårt varemerke. Det lages en avtale mellom familien og HSF avdelingen, slik at det er forutsigbare rammer for begge parter.

Å være med på å utvide familiens nettverk er også et mål for oss, og flere avdelinger har tilbud om sosiale treff og sammenkomster, slik som småbarnstreff og familietreff m middager. Familiene fortsetter å gå på de sosiale treffene og sammenkomstene etter at familiekontakten har avsluttet. Flere avdelinger har tilbud om **ferieopphold både vinter og sommer, samt julefeiring.**

HSF opplever en økning av familier som lever på **grensen av fattigdom.** En koordinator forteller: ”Vi opplever at mange familier får spørsmål om de vil være med på badeland, kino eller annet, men de må si nei for de har ikke råd. Barna ønsker å være med, men da må de kanskje droppe middagen neste dag.” Organisasjonene som drifter HSF avdelingene får gaver fra stiftelser og legater som koordinator får i oppgave å dele ut til familier som trenger det. Det er viktige bidrag til at barna i disse familiene kan delta på lik linje med deres venner. Utgangspunktet for HSF er at vi ”låner bort” et medmenneske, men gaver fra stiftelser og legater kommer fattige familier til gode.

En stor andel av familiene er **ikke etnisk norske.** HSF bidrar aktivt til integrering, gjennom de ukentlige besøkene fra familiekontakten. Vi har mange gode erfaringer å vise til her.

Koordinatorene

Koordinatorene ansettes lokalt, i den enkelte kommune eller organisasjon. De blir opplært og fulgt opp av nasjonalt kontor, og rapporterer både til sin lokale arbeidsgiver og til oss nasjonalt. Koordinatorene er førskolelærere, sykepleiere, helsesøstre, barnepleiere, barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere, familieveiledere, sosiologer, ICDP veiledere, familierapeuter, Marte Meo, veiledere med mer. Mange tar ulike videreutdanninger mens de er koordinatører, da de ser behov for mer kunnskap om bla veiledning og flerkulturell forståelse.

Koordinatoren er den aller første personen som familien kommer i kontakt med. Hun/han skal sette seg inn i familiens behov, kunne videreformidle til annen hjelp og støtte der HSF ikke er aktuelt, koble familiekontakten til ”riktig” familie, rekruttere frivillige og avholde kurs. Familiekontaktene mottar individuell oppfølging og **veiledning fra koordinator**, omfanget er avhengig av den enkeltes behov og oppdrag. Det kan være krevende for familiekontaktene å

besøke småbarnsfamilier i en sårbar periode hver uke. Familiekontaktene blir kjent med familiens historie og får gode relasjoner over tid. Det er helt nødvendig at koordinator følger opp familiekontakten.

Gruppeveiledning brukes også, hvor familiekontaktene lærer av hverandres erfaringer og gir hverandre støtte i vanskelige spørsmål. Det oppstår en verdifull fellesskapsfølelse som gjør det meningsfylt å være familiekontakt over tid og dermed hjelpe flere familier.

”Frivillige lever av lyst og dør av tvang” er et godt uttrykk. God kunnskap om frivillig arbeids egenart er viktig. Uten at vi tar godt vare på våre familiekontakter, mister vi det viktigste redskapet vi har for at småbarnsfamilier skal få hjelp og støtte.

Koordinatorene må også være **aktive i media lokalt**, for å rekruttere nye frivillige til kurset som vanligvis går over 8 uker, med tre timer pr. uke. Kursopplegget er oversatt og likt i alle land som bruker Home-Start som metode. Temaene er: Rollen som frivillige, engasjement og grenser, verdier og holdninger, besøk i familiens hjem, kommunens hjelpetilbud og hvordan ta avskjed med familien. Kurset er et **refleksjonskurs**, slik at den frivillige blir kjent med sine egne holdninger og verdier og ved endt kursavslutning er en trygg voksen person for de familiene de skal besøke.

Koordinatorene yter stor respekt og anerkjennelse for sitt arbeid, og har god kontakt med lokale hjelpetilbud.

Familiekontaktene (frivillige)

Interesserte som ønsker å melde seg på kursene våre for å bli familiekontakt, får besøk av koordinator. Dette besøket gjøres aller helst før kurset starter, men mange koordinatører arbeider i reduserte stillinger og har ikke muligheter for dette før et stykke ut i kurset. Gjennom det **lange refleksjonskurset** og samtalen som foregår i den frivilliges eget hjem, får koordinator godt inntrykk av den frivillige. Dette gjøres for å bli kjent med vedkommende slik at det blir en god match til den familien de skal besøke etter endt kurs. Vi sier at vi får ”kremen av frivillige” i Norge. Det er meget kompetente og reflekterte familiekontakter vi velger til å støtte småbarnsfamilier. Mange har arbeidet i barnehage, skole, helsestasjon og er nå pensjonister og vil bruke sin fritid på en givende måte.

Forskning viser at vennskap har god helsemessig gevinst. De som ikke har sosiale nettverk, får langt oftere helseproblemer enn andre. Å satse på vennskap er viktig for å mestre hverdagen og er samtidig en investering for alderdommen. (Arnfinn J. Andersen v/Senter for kvinne- og kjønnsforskning UiO.) Vi ser at det betyr mye for våre familiekontakter, at de har en meningsfull hverdag og blir en del av det gode nettverket av familiekontakter med mange interessante og gode sosiale treff. Men av og til må vi med respekt og visdom avvise frivillige, da enkelte som melder seg til kursene våre, selv trenger hjelp og støtte.

- 53 % er i arbeid.
- 47 % utgjør pensjonister, trygdede, hjemmearbeidende eller studenter.

Alderen fordeler seg slik:

- 50 % er mellom 40-59 år.
- 39 % er over 60 år
- 11 % er mellom 20-39 år.

Flere og flere foreldre som selv har fått hjelp og støtte av HSF, melder seg på kursene og ønsker å bli familiekontakter etter at de har kommet ”over kneika.” De har erfart at støtten de fikk fra HSF var god, og vil selv bidra til at andre opplever det samme.

Utsagn fra familiekontaktene:

”Det kan være travelt, men tiden med barna gir meg faktisk batteriladning.”

”Jeg har lært mye om det å være takknemlig selv om man har lite.”

”Vi har snakket mye norsk med dem og de er blitt flinkere. De sier at de gjennom oss opplever at nordmenn er åpne og hjelpsomme.”

”Livet mitt har fått nytt innhold og ny mening.”

Utsagn som viser at også familiekontaktene får mye igjen for sin innsats som frivillig.

Familiene

”Å søke hjelp er intet svakhetstegn.

Det er å vise styrke.

I alle mennesker finnes en kjerne av redsel, usikkerhet og sorg.

Å våge å erkjenne dette er et tegn på sunnhet.

Den som stadig holder masken, er egentlig i en risikosone.”

HSF bygger på **mulighetene** som finnes i familien. Vi sier at de som ber om hjelp og støtte fra oss, er sterke. De opplever det kanskje ikke slik selv, men gjennom HSF ser vi at de løftes og får ny giv til å være de gode foreldrene de ønsker å være.

46 % er alene om omsorgen for sine barn.

38 % er minoritetsspråklige.

59 % av familiene har lite nettverk.

12 % av barna er kronisk syke eller har nedsatt funksjonsevne.

Mange familier har sammensatte utfordringer som gjør at de regnes med i flere av kategoriene.

Alderen på barna fordeler seg slik:

38 % er 0-2 år

40 % er 2-6 år

22 % er over 6 år.

Det er en **stor andel av barna som er under 2 år**, noe vi ser på som ekstra viktig og riktig. Forskning viser at å komme tidlig inn i et barns liv, med god støtte til foreldrene gir en stor gevinst i forhold til barns videre utvikling.

Utsagn fra familiene

”Samtalene med familiekontakten er en god støtte for meg.”

”Eldste datteren min virker nå mer trygg og rolig og er ikke lenger så sjalu på storebror.”

”Jeg husker første møtet med Home-Start, jeg var så glad for at noen ville hjelpe meg!”

”Vi kaller henne bare for velsignelsen!”

”Vi hadde vært skilt uten deres støtte.”

”Jeg har fått støtte på det jeg gjør bra i foreldrerollen og det jeg mestrer i livet. Jeg ser mer positivt på fremtiden nå.”

Hvordan familiene får kjennskap til HSF

- 37 % av familiene tar selv kontakt, ofte gjennom websidene våre. Etter artikler i aviser, blader og innslag på TV, er det alltid mange som henvender seg.
- 32 % av familiene blir tipset av helsestasjonene.
- 31 % får vite om HSF gjennom barnevern, PPT, flyktningsjeneste, familievernkontoret, psykolog, lege, psykisk helseverntjeneste, barnehage, krisesenter, habiliteringstjeneste eller sykehus.

HSF har som mål at familien som ber om hjelp og støtte **får snarlig svar**, enten det er ledige familiekontakter eller ikke. Mens familien venter på en ledig familiekontakt som matcher deres behov, følger ofte koordinatorene opp med telefonsamtaler eller ekstra besøk fra koordinator. Å se familien i denne venteperioden er et av varemerkene for HSF sitt arbeide.

Tilbakemeldinger fra hjelpeapparatet.

1. linjetjenesten og øvrig hjelpeapparat som har anbefalt/foreslått HSF til familiene – gir veldig positive tilbakemeldinger om at nettopp dette er et særdeles godt forebyggende tilbud. HSF er bevisste på at det metodiske prinsippet er frivillighet, og at kommunens hjelpeapparat ikke kan erstattes men suppleres med HSF. Dette er viktige samtaler som koordinator må ta i sin avdeling, ofte i samarbeid med oss nasjonalt.

Helsesøstre sier at noe av det unike med **HSF er at vi ikke er byråkratiske** og har mange søknadsskemaer osv. Det blir også fremhevet at en familiekontakt er en god rollemodell som kan bety at familien ikke trenger ytterligere hjelp.

Home-Start Familiekontakten til familier med kronisk syke barn og barn med nedsatt funksjonsevne.

Fra 2011 ble prosjektet ivaretatt som en integrert del av arbeidet nasjonalt. Gjennom åtte år har vi dokumentert en verdifull og viktig innsats til disse familiene. I 2012 fikk 7 avdelinger midler til en 50 % stilling. Avdelingene som mottar midlene fra oss må være stabile, ha god tilgang på frivillige og ha minst en 50 % koordinatorstilling fra før. Prosjektkoordinatorene har vært stabile siden vi startet opp i 2005. De har opparbeidet gode kontakter inn til det offentlige hjelpeapparatet. Helsestasjonene er de som anbefaler flest familier. Men både fra sykehusene og fra familiene selv er det i økende grad tatt kontakt.

De minoritetsspråklige familiene er en stor andel, ca.50 %. Her går mye av tiden til å bearbeide sorg og til å forstå hva slags hjelp det norske samfunnet kan gi dem. Vi er tydelige på at vi kun er i familien i en periode og dersom de trenger eller har krav på mer støtte kan vi hjelpe familien med å finne fram i hjelpeapparatet. Det kan være alt fra å søke om en barnehageplass til å følge med til helsestasjon og lege. Dette medfører at familiene blir tryggere og ser muligheter for annen støtte når familiekontakten avslutter.

De store byene får midler fortløpende dersom de viser til gode resultater. Og det gjør de alle. Vi har også bevilget midler til avdelinger i mindre byer, en halv stilling for en treårs periode etter søknad. Her har utfordringene noen steder vært større enn i byene med hensyn til å få familier til å ta kontakt. Hjelpeapparatet kan være noe skeptiske til å sette inn frivillige i disse

familiene. Men etter at de har fått erfart at dette har vært positivt for en familie er de raske til å ta kontakt igjen.

I Tromsø og Skedsmo kommune har den halve stillingen blitt videreført med egne midler fra kommunen etter at vi har avsluttet vårt bidrag.

212 kronisk syke barn eller barn med nedsatt funksjonsevne fikk hjelp og støtte i 2012.

De fleste familiene får hjelp i ½ -1 år, altså noe lenger enn øvrige familier i HSF.

Noen familier har barn som er under utredning, og de lever i usikkerhet om hvordan det går med barnet i fremtiden. Familiekontakten bidrar som et likeverdig medmenneske, og representerer en forskjell fra det offentlige tjenesteapparat.

Når det gjelder behov for avlastning, har flere av familiene fått avslag fra det offentlige hjelpeapparatet med begrunnelse i barnas alder, altså at man ikke anser at barnets funksjonsnedsettelse innebærer større omsorgsbyrde for foreldrene enn med jevnaldrende funksjonsfriske barn.

Flere av familiene sier at det å kunne gi oppmerksomhet til funksjonsfriske søsken er svært verdifullt for dem.

Spesialisthelsetjenesten har gitt tilbakemelding om at i mange tilfeller er familiene mer mottagelig for hjelp når de har hatt eller har hjelp fra Home-Start Familiekontakten.

Familiene har en langtidsslitasje og det er mye sorg som skal bearbeides. Familiekontaktene møter dette, og det er nødvendig at dette følges opp med veiledning fra koordinator.

Det arbeides kontinuerlig med å informere hjelpeapparatet om hvordan HSF jobber, prinsipper og metoder. Det er ikke alle i hjelpeapparatet som forstår forskjellen på ansatte og frivillige. Men gjennom gode erfaringer ser vi at forståelsen blir større etter hvert.

Aktiviteter nasjonalt.

- Det er gjennomført to samlinger for landets familiekontakter. I Gamle Logen 14. mai var det 200 deltagere til stede fra 25 avdelinger. Henrik Syse foreleste om "Verdier og virkelighet." Familiekontaktene uttrykker glede over å treffe hverandre og se at de er mange! Dette er vår takk for deres store innsats. To representanter fra Bufdir var også med på konferansen.
- 6. oktober var det samlet 36 familiekontakter i Steinkjer. De kom fra Mo i Rana, Trondheim, Stjørdal og Steinkjer. Varaordfører May-Britt Lagesen åpnet og Eilen Austli loste oss gjennom "Å være i nuet - mindfulness" Det ble også markert at HSF Steinkjer var 10 år.
- Vår årlige to dagers samling/arbeidsseminar for koordinatorene fant sted på Olavsgaard 13. og 14. september. Cand. polit Marit Bergum Hansen fra "Regionalt senter for barn og ungdom" (R-bup) foreleste over temaet "Barn i risikofamilier." HSF i Sverige var til stede med to koordinatore. Lindis Evja fra nasjonalt styre var med oss denne dagen, hvor vi hadde temaet "Retningslinjer ved mistanke om seksuelle overgrep mot barn."
- På våren hadde vi tre regionale samlinger. Alle avdelingene bidrar til utviklingen av HSF i Norge. Kontakten som nasjonalt kontor har med hver enkelt koordinator, er en del av kvalitetssikringen, og vi er lett tilgjengelige ved spørsmål som måtte dukke opp

i koordinators hverdag. Det kan være drøftinger som gjelder familier, familiekontakter eller samarbeidet med hjelpeapparatet.

- Det er gjennomført opplæring av syv nye koordinatore, hvor vi går gjennom frivillig innsats egenart, hvilke familier kan HSF hjelpe og støtte, hvordan siles frivillige som melder seg, og aktuelle temaer og dilemmaer de vil få i sitt arbeide.

Alle ansatte på nasjonalt kontor, bidrar på kurskveldene i de forskjellige HS avdelingene over hele landet.

Vi har deltatt på mange aktuelle konferanser og hatt informasjonsmøter i kommuner og i organisasjoner, noe som betyr mye reising. Markedsføringen av HSF er et kontinuerlig og viktig arbeid. Og vi har nesten over 700 tilhengere på Facebook!

Aktiviteter internasjonalt

Home-Start Worldwide (HSW) består av alle HS land, og har et styre som har ansvar for at alle HS land etterlever de prinsipper som ligger til grunn for vårt arbeid. Norge yter hjelp og støtte til HS i Sverige, i form at deltagelse på kurs og konferanser som omhandler HS.

Vi har kontinuerlig og verdifull kontakt med grunnleggeren Margaret Harrison. Hun kommer på vår konferanse i Gamle Logen 27. mai i år, hvor vi markerer at det er 40 år siden hun startet HS.

HSF Norge har blitt spurt om å være vertsland for den globale HS konferansen som finner sted hvert tredje år. Dette har nasjonalt styre sagt ja til og 23.-27. september 2014 ser vi frem til å arrangere dette sammen med styret for HSW. Vi er også pålagt å finne økonomiske midler til denne konferansen.

Nasjonalt styre 2012

Det er avholdt fire styremøter, og styret har behandlet 45 saker: Godkjenning av en ny avdeling, arbeid med og godkjenning av budsjett, regnskap, handlingsplan, årsrapport, gjennomgang av vedtekter, valg av nytt styremedlem, søknad til Bufdir, samt en rekke orienteringssaker.

Styret har bestått av:

Leif Jarle Theis	Styreleder (Kirkens bymisjon Bergen)
Magne Raundalen	Barnepsykolog
Kjell Erik Øie	Plan Norge (tom 10.06.12)
Lindis Evja	Frelsesarmeen
Gerd Annexstad	Familiekontakt
Inger Johanne Seland	Koordinator
Eva Eidem	Koordinator

Ansatte på nasjonalt kontor:

Wenche Heimholt Isachsen	Nasjonalt koordinator 100 %
Wenche Øyen	Prosjektleder/konsulent 50 %

Tilbakeblikk og veien videre for HSF i Norge.

Siden nasjonal oppfølging startet i kan vi se tilbake på en tilfredsstillende vekst og utvikling, med i gjennomsnitt litt over to nye avdelinger hvert år.

Vi legger ned mye arbeid i kvalitetssikringen, både når det gjelder nye kommuner og organisasjoner som vil starte opp, og ved at nye koordinatorene får en omfattende opplæring om sitt arbeid. Det gjennomføres nettverkssamlinger for koordinatorene to ganger pr. år, hvor det er kontinuerlige drøftinger og refleksjoner omkring de utfordringer de møter.

Det er fortsatt slik at hjelpeapparatet foreslår HSF for familier som har for omfattende hjelpebehov. Mange kommuner har ikke tilbud å stille opp med, og vil derfor gjerne bruke HSF. Her må koordinatorene fortsette sin gode jobb med å være i god dialog med lokalt hjelpeapparat. HSF må aldri bli en erstatning for lovpålagte tjenester. Og våre redskaper er familiekontaktene som yter sin innsats helt frivillig.

Nasjonalt kontor har siden 2005 hatt to stillinger. På det tidspunktet var det 23 avdelinger og 30 koordinatorene. I skrivende stund er det 32 avdelinger og 44 koordinatorene. Nasjonalt styre mener at en smertegrense er nådd, og at kontoret må tilføres en 50 % stilling fra 2014. Dette har styret spesielt søkt om i brev av 27.02.13.

HSFN takker for det gode samarbeidet vi har med Bufdir, og ser frem til flere gode møtepunkter i 2013.

Revidert årsregnskap er sendt Bufdir 13.mars.

Vennlig hilsen

Leif Jarle Theis (sign.)
Styreleder
20.03.13

Wenche Heimholt Isachsen
Nasjonal koordinator

Vedlegg:
Diverse avisoppslag om HSF
Handlingsplan 2013